

Un autobús de Barcelona circula per Mojmi. La reconstrucció d'aquest barri olímpic és el principal projecte que duu a terme la capital catalana.

Bòsnia, dos anys després

Vint mesos després dels acords de Dayton, Bòsnia encara és lluny d'assolir la normalitat. Les lluites polítiques, els rancors i la manca d'habitatges són alguns dels problemes que entrebanquen l'intent de reconstrucció, en el qual Catalunya té un paper fonamental.

Dos anys després de l'ofensiva de l'OTAN que obriria la porta a la pau amarga de Dayton, Bosnia Hercegovina és avui una mostra de contrastos i paradoxes. Es pot sopar al jardí d'un restaurant amb preus similars als de Catalunya a tres metres d'una dotzena de tombes. Els nens juguen al costat de rètols de "No passeu, mines"; noies impecablement vestides i maquillades surten de cases on només tenen aigua unes hores cada dia. Famílies que viuen de sous o pensions de trenta mil pessetes, en un país on la fruita va a 180 pessetes el quilo, i el tramvia en costa 60.

Pels carrers de Sarajevo, al costat de les cafeteries, gelateries, i cases en runes, circulen tramvies, blindats de la SFOR, vehicles d'organitzacions humanitàries, cotxes de luxe robats a Alemanya i desgavellats seats i jugos d'abans de la guerra. Durant els primers quinze mesos de la postguerra el que més matava eren els accidents de trànsit per la pèrdua dels hàbits de conducció, seguit de les mines i les explosions de gas, donat el pèssim estat de les canonades. Però l'1 d'abril, mentre la neu tornava a cobrir de blanc Sarajevo, Rússia tallava el subministrament a tot Bòsnia perquè l'entitat sèrbia no havia

pagat el gas. Des d'aquell dia tornava a matar el fred.

Aquest incompliment de la part sèrbia de les seves obligacions no és un fet excepcional. De tots els acords pactats a Dayton només s'han complert els aspectes militars, mentre que els aspectes civils resten congelats.

D'entrada, Bòsnia no és ni tan sols una república. Donat el boicot dels diputats de l'anomenada República Srpska i de Moncilo Krajisnic, representant serbi a la Presidència, Bòsnia és un estat constitucionalment indefinit format per dues entitats, la Federació Musulmano-croata o Federació de Bos-

nia-Hercegovina, i l'entitat sèrbia. Com que no hi ha acord per crear un banc central hi operen quatre monedes: la kuna a les zones de majoria croata, el nou dinar iugoslau a la República Srpska, el dinar bosnià a Sarajevo i a les zones de majoria musulmana, i el marc alemany com a divisa comuna. I és precisament aquest bloqueig dels òrgans constitucionals i monetaris l'element que impedeix que es facin efectius els cinc mil milions de dòlars de la Conferència Internacional de Donants. Uns 5.000 milions que tampoc no donaran per gaire, ja que segons el banc Mundial el cost de la reconstrucció serà d'uns 80.000 milions de dòlars.

Manca d'habitatges. Hi ha països com Alemanya reticents a facilitar aquests ajuts mentre no marxi el quart de milió de bosnians que encara té acollits. Però aquests refugiats no poden tornar perquè les seves antigues cases han estat destruïdes, minades o ocupades.

Segons els acords de Dayton, el fet que una zona sigui administrada per l'entitat sèrbia o la Federació croato-musulmana no impedeix que els anteriors residents hi puguin tornar. I malgrat que a la Federació s'han fet alguns avenços en aquest sentit, a l'entitat sèrbia és avui per avui impensable el retorn dels supervivents de les neteges ètniques. El govern de Sarajevo va intentar que els habitants serbis dels barris de Grbavica i Ilitza s'hi quedessin quan el març de 1996 les forces sèrbies se'n van retirar, però la policia sèrbia obligava tot-hom a marxar i després minaven o destruïen les cases. I el problema també es dona entre els mateixos bosnians. La majoria d'habitants de Sarajevo varen fugir mentre milers de camperols hi entraven pel túnel de l'aeroport per refugiar-se. Per llei, tots aquells que defensaren Sarajevo tenen dret a quedar-s'hi. El barri d'Ilitza, als afores de Sarajevo, que fou abandonat per la majoria dels seus habitants serbis, ha estat ocupat per dones i nens de Srebrenica. El barri de Dobrinja, poblat abans per classe mitjana i intel·lectuals, força semblant a la Vila Olímpica de Barcelona, s'ha

repoblat amb camperols que arriben amb el bestiar, cosa que genera un conflicte cultural.

També es una incògnita quin serà el futur de Mostar i les zones de majoria croata. Malgrat ser aliats, amb el vist-i-plau de Zagreb, el 1993 va haver-hi una subguerra entre musulmans i croats que va obrir unes ferides difícils de tancar. L'artilleria croata va destruir el Pont Vell que donava nom a Mostar, i dotze mil musulmans foren expulsats del sector oest. Mate Boban, l'home que va instigar aquest conflicte, va morir el juliol d'una embòlia. Ara, Zagreb, pressionat per EUA i Alemanya, ha lliurat algun dels presumptes criminals croats cridats a l'Haia. El cotxe bomba que va esclatar al sector croat de Mostar, quatre dies després de les eleccions municipals, és molt possible que hagués estat col·locat pels grups mafiosos croats d'extre-

La depressió i l'ansietat són avui patologies corrents a Bòsnia, on també han augmentat espectacularment els casos de càncer.

ma dreta que no tenen cap interès a restaurar la convivència.

Però malgrat les dificultats polítiques resta pendent un problema que cada bosnià ha de resoldre per ell mateix: la capacitat d'oblidar i perdonar. Pot oblidar qui ha vist com la seva mare era assassinada pels veïns? Com els afectarà l'angoixa creada pels bombardejos? La depressió i l'ansietat són avui patologies corrents. També es dona un augment espectacular de casos de càncer. Com explicava la psicòloga Lola Soler, de Médicos del Mundo, en un congrés sobre salut mental celebrat a l'hospital de Kosevo el passat juliol, s'han

XAVIER RIUS SANT

trenat les estructures familiars, s'han perdut els amics, s'han tallat els estudis i totes les expectatives.

L'odontòloga Mediha Selinovic, directora del Centre Serge Levovic del devastat barri de Grvavica, que acull nens i joves de Srebrenica, creu que s'oblidi o no, s'ha d'intentar tirar endavant. Mediha és musulmana, és casada amb un economista serbi, i forma una de les moltes famílies mixtes que defensen la Bòsnia multicultural. Qui creu que cal i es pot perdonar és el pare Francesco, rector de Dobrinja, barri de l'aeroport de Sarajevo, on les tombes croates escampades pels carrers superen les musulmanes. "Hem d'intentar perdonar i mirar endavant", repeteix després de reconèixer que pot ser difícil.

Precisament una petita part de Dobrinja ha quedat en possessió de l'entitat sèrbia. Parany antitanc i filferat parteixen el barri. A la carretera que uneix els dos sectors, sota la vigilància intermitent de soldats italians i alemanys, esperen a una banda taxis amb la matrícula SA de Sarajevo i, a l'altra, vehicles amb les inicials CC, que en l'alfabet ciríl·lic significa "Sarajevo Serbi". Centenars de dones i nens serbis passen cada dia a Sarajevo, cosa encara molt minoritària en sentit contrari. Només en aquell tram

Edifici danyat durant la guerra al barri de Dobrinja, a Sarajevo. Aquest indret ha quedat dividit en dos sectors, un controlat per la Federació Musulmano-croata i un altre per l'entitat sèrbia.

XAVIER RIUS SANT

Tanc serbi al turó de Mojmiło, a Sarajevo. Les nenes juguen des d'on abans disparaven.

es barregen els cotxes de les dues entitats. És una de les cruïlles del laberint de rancor i por que és encara Bòsnia.

L'ajuda catalana. Catalunya és un dels països que més s'ha abocat en l'ajuda a Bòsnia. Els autobusos de Barcelona i Sabadell, o els vehicles d'Aigües de Barcelona

i FECSA formen ja part del paisatge de Sarajevo.

El març de 1996 l'Ajuntament de Barcelona va crear el Districte XI, des del qual s'impulsà la reconstrucció de Sarajevo. És presidit per la regidora Teresa Sandoval i ha tingut com a delegats a Bòsnia, primer, el periodista de TV3 Carles Bosch, i, actualment, l'ex-corresponsal de l'Avui, Eric Hauk.

El principal projecte que duu a terme Barcelona és la reconstrucció del barri olímpic de Mojmiło que va estar sotmès al càstig de l'artilleria sèrbia tota la guerra. La restauració dels sostres i la substitució dels plàstics de l'ACNUR per vidres és ja una realitat. Els mesos vinents començarà la restauració del dispensari i del polisportiu.

A la mateixa seu de l'ambaixada de Barcelona, situada al costat de l'edifici de la Presidència, s'hi troba l'Euroclub que finança junta-

ment amb una ONG francesa. La importància de l'Euroclub és cabdal en una ciutat que ha perdut el teixit associatiu. Allà s'hi fan cursets d'anglès, espanyol, informàtica, ball, o projeccions de vídeo. Barcelona també ha donat dotze autobusos per al transport públic, milers d'arbres, facilita fruita per a l'hospital de Kosevo, i, el que és més important, ha intentat involucrar en la reconstrucció de Sarajevo tota mena d'empreses públiques i privades. L'ambaixada de Barcelona és, de fet, punt de trobada i coordinació de moltes de les iniciatives que promouen les ONG i altres ajuntaments catalans o espanyols. La manca d'una ambaixada espanyola a Sarajevo ho propicia. Ara Barcelona busca finançament internacional per restaurar l'Estadi Olímpic de Zetra.

Sabadell, en canvi, gestiona l'ajuda a Bòsnia des de la plataforma Sabadell Solidari, formada per les ONG de la ciutat i un regidor de cada força política. Coordina la plataforma el regidor de Cultura i Cooperació Internacional. Entre els projectes que desenvolupa destaca la reconstrucció de l'emblemàtic teatre Karmerni 55, la donació d'autobusos, el finançament de l'Euroclub de Dobrinja i el conveni hospitalari per facilitar quimioteràpia a 35 nens.

Algunes similituds amb Sabadell té el projecte Lleida Solidària, que s'ha fet càrrec de la reconstrucció de la guarderia de Mojmiło. Altres ajuntaments, com el de Santa Coloma de Gramenet, es van coordinar amb Barcelona per acollir nens bosnians aquest estiu. La Fundació Joan XXIII de l'Hospitalet de Llobregat, per exemple, va tenir un paper destacat en el comboi d'ajuda que va anar a Sarajevo el juliol amb material cedit per empreses com Roca, Pikolin o la Clínica Sagrada Família. Algunes ONG com Mestres per Bòsnia també treballen coordinats amb Barcelona. Però ara com ara les autoritats catalanes, tret d'alguna ajuda puntual canalitzada pel CIEMEN, no s'involucren plenament en la reconstrucció de Bòsnia.

Xavier Rius Sant

fundació
BANCAIXA

**Del 29 de setembre
al 5 d'octubre**

AGENDA

29 Dilluns

Taula Redona

Cicle: Cartografia valenciana: pasado y futuro.
"Perspectivas de futuro en tecnología cartográfica".
Col·labora: Reial Societat Econòmica d'Amics del País.
Sala Sorolla a les 19 hores.

Conferència

Cicle: Economía y Empleo.
"El mercado de trabajo".
Luis Toharía. Catedràtic de Fonament Econòmic de la
Universitat d'Alcalá de Henares.
Sala Sorolla a les 19:30 hores.

30 Dimarts Mediambientals

Cicle: Ecología, Ética y Cambio Social.
"El legado de Río: cinco años después".
Fernando Parra. Ecòleg.
Sala Sorolla a les 19:30 hores.

Sala d'Exposicions

Jullus Bissler. "Obras 1934-1965".
Inauguració, dimarts 30 a les 20 hores.
Fins al 30 de novembre.

CENTRE CULTURAL
Plaza de Tetuán, 23. Tel. 387 58 64. Valencia